

Samenvatting

De gemeente steunt het voorstel van de Minister OC&W om de Romeinse brugresten in onze stad aan te wijzen tot Rijksmonument. Maastricht vindt het belangrijk om archeologische resten te bewaren op de plek waar ze gevonden zijn. Door de aanwijzing tot Rijksmonument is het beter mogelijk om de brugresten te beschermen. De resten van de Romeinse brug op en in de Maas vormen de oorsprong van de stad Maastricht. En de stad dankt haar naam hier aan. Daarnaast is er verder in Nederland geen andere Romeinse brug uit de periode 1e-4e eeuw AD bekend.

Beslispunten

De Minister OC&W berichten dat zijn verzoek om de Romeinse brugresten aan te wijzen tot Rijksmonument wordt onderschreven door de gemeente Maastricht, zoals in de brief verwoord.

1. Aanleiding

Door de Minister OC&W is op 24 maart 2015 een voorstel gedaan om de Romeinse brugresten aan te wijzen tot Rijksmonument. Behoud in situ past binnen ons gemeentelijk archeologiebeleid zoals verwoord in de Structuurvisie. De resten van de Romeinse brug op en in de Maas vormen de oorsprong van de stad Maastricht en zijn verantwoordelijk voor haar naamgeving. Daarnaast is er verder in Nederland geen andere Romeinse brug uit de periode 1e-4e eeuw AD bekend.

Het aanwijzen tot een Rijksmonument verloopt volgens de volgende procedure:

De Nederlandse archeologische monumentenzorg richt zich op een optimaal behoud van het archeologische bodemarchief, dat een unieke bron van informatie vormt over de Nederlandse geschiedenis. Daartoe is het nodig dat archeologische vindplaatsen zoveel mogelijk onaangetast in de bodem wordt bewaard (behoud ter plekke ofwel in situ). Achterliggende gedachte is dat voor toekomstige generaties de bodem nog feitelijke sporen en herinneringen uit het verleden moet bevatten. Voor die generaties zal bovendien gelden dat zij over andere en wellicht betere methoden van archeologisch onderzoek zullen beschikken zodat zij zelf onderzoek kunnen doen naar het verleden vanuit hun eigen vraagstelling.

Het bodemarchief heeft geen regenererend vermogen; wat eens wordt opgegeven is voor altijd weg. Ook opgraven betekent vernietigen. Het is daarom van belang verantwoord en selectief met het bodemarchief om te springen.

Wettelijke bescherming wordt eveneens selectief ingezet. De te beschermen waarden zijn altijd van algemeen belang, vallen binnen op rijksniveau vastgestelde prioriteiten zoals opgenomen in het aanwijzingsprogramma 2009-2012 en in de nadere uitwerking in het Beschermingsprogramma archeologie 2013. De Raad voor Cultuur heeft positief geadviseerd ten aanzien van de voordracht voor bescherming van de Romeinse brugresten van Maastricht als rijksmonument.

De begrenzing van het terrein wordt zorgvuldig en niet ruimer dan noodzakelijk bepaald.

In de aanwijzingsprocedure is hiervoor een hoorzitting ingepland om de zakelijk gerechtigden de gelegenheid te bieden om een oordeel over dit voornemen uit te spreken.. Van de hoorzitting is een verslag gemaakt (zie bijlage): dat moet volgens de wet geschieden binnen 5 maanden na het kenbaar maken van het voornemen tot aanwijzing.

Lopende de procedure is er sprake van "voorbescherming" en gelden de artikelen van de Monumentenwet. De brugresten in en op de Maasbodem zijn reeds planologisch beschermd in het kader van het Maastrichts Planologisch Erfgoedregime (MPE).

2. Context

Bij verzoeken voor aanwijzing van objecten op de Rijksmonumentenlijst wordt de raad overeenkomstig artikel 3 lid 5 van de Monumentenwet in de gelegenheid gesteld om over deze verzoeken een advies uit te brengen aan de Minister OC&W. Sinds 8 maart 2006 is deze bevoegdheid in het kader van de Wet Dualisering overgedragen aan het College van B&W.

Door de Welstand- en Monumentencommissie is positief geadviseerd over het verzoek om aan de Romeinse brugresten de status van Rijksmonument te verlenen.

Behoud in situ (ter plekke) is uitgangspunt van ons gemeentelijk archeologiebeleid zoals verwoord in de Structuurvisie. Dit voorstel tot aanwijzing Rijksmonument is hiermee in overeenstemming

3. Gewenste situatie

Niet van toepassing

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Niet van toepassing.

5. Effect op de openbare ruimte

De brugresten van de Romeinse brug bevinden zich in en op de Maasbodem. Rijkswaterstaat is eigenaar van deze grond en daarmee verantwoordelijk voor het beheer. De gemeente Maastricht is verantwoordelijk voor het archeologisch erfgoed binnen haar gemeentegrenzen en heeft daarmee een stem in de beheermaatregelen die genomen gaan worden. De aanwijzing tot Rijksmonument kan een aanleiding zijn om gezamenlijk deze kwestie op te pakken.

6. Personeel en organisatie

Niet van toepassing

7. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing

8. Financiën

Het is op dit moment niet mogelijk de hoogte van eventuele kosten voor beheer in te schatten.

Eventuele kosten zullen in eerste instantie bij RWS liggen. Mogelijk dat van de gemeente cofinanciering gevraagd wordt. Wanneer er kosten voor rekening van de gemeente komen, zullen we te zijner tijd met een voorstel voor dekking langs het college komen.

9. Aanbestedingen

Niet van toepassing

10. Participatie tot heden

Er heeft een hoorzitting voor belanghebbenden plaatsgevonden. Belanghebbenden zijn RWS in de persoon van de heren Michon en Verbraak. verslag hoorzitting is als bijlage bijgevoegd.

Tijdens de hoorzitting op 1 juli jongstleden hebben de heren Michon en Verbraak (RWS) gesteld dat zij zich inhoudelijk kunnen verenigen met het voornemen om tot aanwijzing van de Romeinse brugresten over te gaan. Zij hebben echter wel bedenkingen bij de omvang van het monument en zouden liever zien dat de aanwijzing pas zou plaats vinden na afronding van het Delta-programma hoogwaterbescherming. Zie verslag hoorzitting in bijlage.

Daarnaast is het besluit kortgesloten met Carla Schreurs (MIRT onderzoek Maas)

11. Voorstel

De Minister OC&W berichten dat zijn verzoek om de Romeinse brugresten aan te wijzen tot Rijksmonument wordt onderschreven, zoals in bijgevoegde brief verwoord.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

De Minister OC&W besluit over deze aanvraag binnen een termijn van 10 maanden na het kenbaar maken van het voornemen. In de tussenliggende periode geeft ook de Raad voor Cultuurbeheer een advies over deze aanwijzing.

Bij aanwijzing als beschermd Rijksmonument ligt bij de gemeente en bij Rijkswaterstaat de taak van "goed beheer" . Er zijn in het verleden al voorstellen gelanceerd om de resten beter te beschermen (bv afdekking door geotextiel) maar bleken er geen budgetten voorhanden. Door de status van Rijksmonument is het mogelijk maatregelen te gaan nemen die deels door rijkssubsidie gefinancierd kunnen worden. Rijkswaterstaat en de gemeente Maastricht zullen hier samen nader naar kijken.

Collegevoorstel

B1: Verslag hoorzitting voorstel aanwijzing Romeinse brug Maastricht tot beschermd monument

Woensdag 1 juli

Deelnemers: wethouder G. van Grootheest; de heer P. Verbraak, sr. Adviseur Communicatie en Strategie RWS; de heer H. Michon, assetmanager district Zuid-Oost RWS; de heer G. Soeters, beleidsmedewerker Archeologie gemeente Maastricht (verslaglegging).

Na een voorstelronde en een inleiding van wethouder van Grootheest over de locatie en het te beschermen object is het aan de heer Verbraak om namens RWS hun visie te laten horen.

Ondanks het feit dat RWS eveneens Rijksoverheid is, is er geen vooroverleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geweest over dit thema. De heer Verbraak betreurt dit. Er zijn twee thema's waar RWS aandacht voor vraagt:

- Hoogwaterveiligheid
- Scheepvaart

Uiteraard is RWS op de hoogte van de aanwezigheid van de resten van de Romeinse brug in en op de bodem van de Maas. Men onderschrijft de archeologische en wetenschappelijke waarde van de resten maar men ziet ook een toekomstig probleem aldaar. Op dit moment loopt er een studie (Delta-programma) naar de hoogwaterbeveiliging van de Maas ter hoogte van Maastricht. Het is niet ondenkbaar dat uit deze studie het voorstel komt dat ter plekke van de Romeinse brug het zomerbed verdiept dient te worden. Bij een te verwachten zomerverdieping zal onafhankelijk van de status, zorgvuldig met de archeologisch waardevolle brugelementen moeten worden omgegaan, zoals ook van overheaden verwacht mag worden. Het aanwijzen als beschermd monument zal daarom geen inhoudelijk andere consolidatie- of saneringsacties opleveren maar wel de doorlooptijd van een eventuele hoogwaterveiligheidsproject verlengen. Met een belangrijke maatschappelijke taak als veiligheid van burgers tegen overstromingen is dit waarschijnlijk niet wenselijk. De huidige vaargeul ligt dwars over het aan te wijzen gebied van het monument. Hier kan een acuut probleem optreden op het moment dat schepen aangeven vast te komen zitten bij het aanleggen aan de steiger tussen de St. Servaasbrug en de Hoogbrug, ter hoogte van Graanmarkt. RWS is verplicht dergelijke verzoeken tot uitdiepen vaargeul binnen 3 maanden te realiseren. Voeg daarbij de constatering dat bij de rondvaartboten een schaalvergroting doorgevoerd wordt (groter, langer, meer diepgang) en dit probleem zou op korte termijn kunnen optreden. In het extreme geval geldt dit ook voor de doorgaande vaarroute voor de reguliere scheepvaart. Bovendien zorgt de toekomstige ontwikkeling van "groter, langer en meer diepgang" ervoor dat extra baggerwerkzaamheden uitgevoerd moeten worden.*

Wethouder van Grootheest vraagt of vanuit RWS op deze punten een negatief advies afgegeven wordt of dat het eerder om aandachtspunten gaat. Vanuit RWS is de hoogwaterveiligheid een aandachtspunt voor de toekomst en men vraagt zich af of het niet mogelijk is dit besluit tot aanwijzing tot monument te nemen wanneer het Delta programma over anderhalf jaar afgerond is en duidelijk is wat er in het zomerbed aldaar zou moeten gebeuren. Bij het thema scheepvaart heeft Rijkswaterstaat bezwaar tegen het aanwijzen van de Romeinse brug tot beschermd monument zoverre dit in de vaargeul ligt en vraagt RWS of het aangewezen gebied aangepast kan worden zodat

uitdieping op aanvraag zonder problemen uitgevoerd zal kunnen worden. Op de lange termijn is dit thema van de scheepvaart wel degelijk een issue.

Er is dus wel degelijk sprake van conflicterende belangen en RWS vraagt zich af of dit voorstel tot aanwijzing niet een goede aanleiding is om samen te kijken wat nu de beste oplossing voor de resten van de Romeinse brug zou moeten zijn. Bescherming door het aanbrengen van geo-textiel is daarin zeker bespreekbaar maar ook het pro-actief opgraven van de resten. De heer Soeters geeft aan dat opgraven pas aan de orde is als er een daadwerkelijke bedreiging van de resten is en dit initiatief formeel vastligt. Rijkswaterstaat en de gemeente Maastricht zullen hier samen nader naar kijken.

*toegevoegde opmerking van de heer Soeters: er ligt al een politieke wens om de steiger ter hoogte van de Graanmarkt te verplaatsen naar de Wilhelminakade op het moment dat de schepen die er momenteel liggen (Mississippi, Smokey) verplaatst zijn. Dit ligt echter niet formeel vast. RWS zou hierin een sturende rol kunnen hebben door grotere schepen als niet wenselijk bij de aanlegsteiger Graanmarkt te verklaren.